

Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om användning av industriutrustningar som innehåller slutna strålkällor eller röntgenrör;¹

SSMFS 2008:40

Utkom från trycket
den 30 januari 2009

beslutade den 19 december 2008.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreskriver följande med stöd av 7 § strålskyddsförordningen (1988:293).

Tillämpningsområde och definitioner

1 § Dessa föreskrifter är tillämpliga på verksamhet med stationära och portabla utrustningar som innehåller slutna strålkällor eller röntgenrör för industriell nivå- eller kvalitetsmätning eller för analys och för vilka tillstånd krävs enligt 20 § strålskyddslagen (1988:220). Föreskrifterna är inte tillämpliga på utrustning för radiografering (avbildande teknik).

2 § I dessa föreskrifter avses med

sluten strålkälla:

ett radioaktivt ämne som är fast bundet i ett massivt icke radioaktivt material eller är inneslutet i en icke radioaktiv kapsel som är tillräckligt stark för att vid normal användning hindra spridning av det radioaktiva materialet,

dosrat:

miljödosekvivalentrat, (storheten överskattar oftast den effektiva dosekvivalentraten.)

stationär utrustning:

utrustning som är fast installerad på användningsplatsen,

portabel utrustning:

utrustning som är avsedd att flyttas mellan olika användningsplatser.

¹ Dessa föreskrifter har tidigare kungjorts i Statens strålskyddsinstitutets författningssamling (SSI FS 1995:2).

Allmänt

3 § Tillståndshavaren ska se till att arbetet med utrustningen sker på ett från strålskyddssynpunkt betryggande sätt och informera berörd personal om hur strålskyddsverksamheten är organiserad. Strålskyddsverksamheten ska ingå i den interna kontrollen av arbetsmiljön.

4 § Tillståndshavaren ska utse en person som samordnar strålskyddsverksamheten och är kontaktperson gentemot Strålsäkerhetsmyndigheten samt lämna uppgift till myndigheten om vem som utsetts till sådan kontaktperson.

5 § Tillståndshavaren ska ha en förteckning över den utrustning som innehåller slutna strålkällor eller röntgenrör. Förteckningen ska innehålla uppgifter om

1. utrustningens tillstandsnummer, placering och datum när den anskaffats,
2. utrustningens fabrikat och typbeteckning,
3. strålkällans aktivitet vid angivet datum och det radioaktiva ämnets beteckning, eller röntgenrörets maximala driftsdata uttryckta i kilovolt och milliampere,
4. vidtagna åtgärder av betydelse från strålskyddssynpunkt som t.ex. periodisk kontroll av utrustningen eller byte av strålkälla samt datum för åtgärden,
5. namn på person som svarar för att utrustningens strålskyddsanordningar är i fullgott skick.

Märkning och skyltning

6 § Utrustningen ska vara försedd med tydlig och varaktig märkning som innehåller

1. varselsymbol för joniserande strålning,²
2. utrustningens typbeteckning,
3. uppgift om strålkällans aktivitet och det radioaktiva ämnets beteckning eller uppgift om att utrustningen innehåller röntgenrör,

Om utrustningen innehåller en sluten strålkälla ska märkningen även innehålla texten "Innehåller radioaktiv strålkälla. Får tas isär endast av strålskyddsutbildad person. Strålkällan ska omhändertas som radioaktivt avfall vid skrotning".

Stationär utrustning

7 § Intill utrustningen ska det finnas en skylt med tydlig och varaktig märkning som innehåller

1. varselsymbol för joniserande strålning,
2. texten "Joniserande strålning. Följ strålskyddsföreskrifterna",
3. kontaktpersonens namn.

8 § Intill manluckor eller öppningar som leder in till det primära strålfältet ska det finnas en skylt med tydlig och varaktig märkning som innehåller

1. varselsymbol för joniserande strålning,
2. texten "Avskärma strålningen innan du går in här".

Användning

9 § Utrustningens strålskyddsanordningar ska kontrolleras med avseende på funktionen. Kontrollen ska utföras minst en gång per år och dessutom när det finns särskilda skäl. Strålskyddsanordningarna ska hållas i fullgott skick.

10 § En sluten strålkälla får inte utsättas för onormal kemisk eller mekanisk påverkan.

11 § Missöden med utrustningen, som kan ha betydelse från strålskyddssynpunkt, ska snarast anmälas till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Stationär utrustning

12 § Där någon stadigvarande uppehåller sig får dosraten från utrustningen inte överstiga 2,5 mikrosievert per timme ($\mu\text{Sv/h}$).³

13 § Om det primära strålfältet kan bli åtkomligt, vid underhållsarbete eller liknande, ska utrustningens slutare (avskärmning för primärstrålning) stängas och låsas.

Portabel utrustning

14 § Den som använder utrustningen ska ha tillräcklig strålskyddskompetens och vara förtrogen med utrustningens funktion.

15 § Utrustningens strålöppning ska vara riktad mot mätobjektet när slutaren är öppen.

16 § När utrustningen inte används ska slutaren vara stängd och låst.

Underhåll och kontroll

17 § Den som utför upp- eller nedmontering av stationär utrustning, kontroll enligt 18-19 §§ eller utför underhållsarbete på den del av utrustningen där den slutna strålkällan eller röntgenröret sitter ska

1. ha lämplig strålskyddskompetens,
2. vara väl förtrogen med utrustningens konstruktion,
3. ha tillgång till lämpligt mätinstrument för joniserande strålning.

³ Dosraten från godkänd utrustning är alltid lägre än 2,5 $\mu\text{Sv/h}$ på 2 meters avstånd. Dosraten från utrustning för t.ex. laboratoriebruk är oftast betydligt lägre.

Portabel utrustning med sluten strålkälla och tunn skyddsfolie i strålöppningen

18 § Strålkällan ska kontrolleras med avseende på läckage av det radioaktiva ämnet. Kontrollen ska utföras minst en gång per år och dessutom när det finns särskilda skäl. Kontrollerna ska journalföras och följande uppgifter ska noteras

1. datum när kontrollen är utförd,
2. framkomna resultat samt eventuell åtgärd,
3. hur kontrollen genomförts och vem som utfört den.

19 § Utrustningen ska omgående tas ur bruk om skyddsfolien i strålöppningen skadats. Strålkällan ska undersökas med avseende på läckage av det radioaktiva ämnet. Utrustningen får åter tas i bruk om strålkällan är oskadad och skyddsfolien ersatts.

Förvaring och transport

20 § Förvaringsplatsen för utrustning som innehåller sluten strålkälla ska vara

1. låst,
2. betryggande från brandsäkerhetssynpunkt,
3. märkt med en skylt med varselsymbol för joniserande strålning och text som anger att radioaktivt ämne förvaras samt kontaktpersonens namn.

21 § Utrustning som innehåller sluten strålkälla ska förvaras så, att dosraten inte överstiger 7,5 $\mu\text{Sv/h}$ där någon kan uppehålla sig eller 2,5 $\mu\text{Sv/h}$ där man vistas stadigvarande.

22 § Portabel utrustning som innehåller sluten strålkälla ska förvaras stödsäkert. Utrustningen får inte placeras i oöversiktligt parkerat fordon eller lämnas utan uppsikt vid kortare arbetsuppehåll.

23 § Regler för transport av radioaktivt ämne med bil eller järnväg finns i ADR/ADR-S respektive RID/RID-S.

Verksamhet som upphör

24 § Utrustning som innehåller radioaktivt ämne och som inte längre ska användas ska inom 6 månader sändas för att tas om hand som radioaktivt avfall.

25 § Kasserad eller utbytt strålkälla ska tas om hand av företag som godkänts av Strålsäkerhetsmyndigheten. Strålkällan ska hanteras som radioaktivt avfall. Kasserat röntgenrör ska göras obrukbart.

26 § Om verksamheten upphör ska tillståndshavaren anmäla detta till Strålsäkerhetsmyndigheten. Även ändring av namn, adress eller telefon-

nummer ska anmälas. För överlåtelse av utrustning krävs särskilt tillstånd från Strålsäkerhetsmyndigheten.

Undantag

27 § Strålsäkerhetsmyndigheten får medge undantag från dessa föreskrifter om särskilda skäl föreligger och om det kan ske utan att syftet med föreskrifterna åsidosätts.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 februari 2009.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

ANN-LOUISE EKSBERG

Tord Larsson

UTGÅTT